

METODOLOŠKO POJASNILO

Uršula Klanjšek

UČENJE IN IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH

To metodološko pojasnilo se nanaša na objavljanje podatkov:

- Izobraževanje odraslih, Slovenija, šest letno (Prva objava)

September 2023

Kazalo

1	NAMEN.....	3
2	PRAVNI OKVIR.....	3
3	ENOTA, KI JO OPISUJEJO OBJAVLJENI PODATKI.....	3
4	IZBOR ENOT OPAZOVANJA.....	3
5	ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV.....	4
6	DEFINICIJE.....	5
7	POJASNILA.....	6
8	OBJAVLJANJE PODATKOV.....	8
9	REVIDIRANJE PODATKOV.....	9
10	DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA.....	9

1 NAMEN

Namen objave podatkov je prikazati, v kolikšni meri so odrasli vključeni v katero koli obliko izobraževanja (formalno izobraževanje, neformalno izobraževanje in priložnostno učenje), na kakšne načine pridobivajo znanje (metode, trajanje, način izvajanja, stroški) ter kakšen odnos imajo do izobraževanja (razlogi za (ne)udeležbo, zadovoljstvo z izobraževanjem). Zanima nas tudi, kako odrasli ocenjujejo svoje znanje tujih jezikov.

2 PRAVNI OKVIR

- [Letni program statističnih raziskovanj \(LPSR\)](#)
- [Zakon o državni statistiki \(Uradni list RS, št. 45/95 in 9/01\)](#)
- Evropska uredba 2019/1700 (IESS - Integrated European social statistics framework regulation) Evropskega parlamenta in Sveta o ustanovitvi skupnega okvira za evropsko statistiko v zvezi z osebami in gospodinjstvi na podlagi podatkov na individualni ravni, zbranih z vzorci, spremembi uredb (ES) št. 808/2004, (ES) št. 452/2008 in (ES) št. 1338/2008 Evropskega parlamenta in Sveta in razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1177/2003 Evropskega parlamenta in Sveta ter Uredbe Sveta (ES) št. 577/98 (Uradni list EU L1 261/1) (CELEX: 32019R1700).

3 ENOTA, KI JO OPISUJEJO OBJAVLJENI PODATKI

Objavljeni podatki opisujejo:

- osebo, ki živi v individualnem gospodinjstvu in je stara 18–69 let; prikazujemo jo po socialno-demografskih značilnostih (spolu, starosti itd.), vključenosti v učne aktivnosti, značilnosti teh aktivnosti in po znanju tujih jezikov;
- učno aktivnost, ki jo prikazujemo po njenih značilnostih (npr. vrsta, trajanje, uporabna vrednost, področje, stroški).

4 IZBOR ENOT OPAZOVANJA

Enota opazovanja je izbrana oseba, ki je v obdobju zbiranja podatkov stara od 18 do vključno 69 let in je prebivalec Slovenije.

Enota opazovanja je izbrana oseba, ki je v obdobju zbiranja podatkov stara od 18 do vključno 69 let in je prebivalec Slovenije.

Raziskovanje je vzorčno, vanj je vključen del ciljne populacije, na podlagi katerega sklepamo o lastnostih celotne populacije.

Osnova za vzorčni okvir je zadnje razpoložljivo stanje prebivalstvene tabele, v kateri so vsi prebivalci Slovenije na določeno časovno točko. Okvir osvežimo z zadnjim razpoložljivim stanjem Centralnega registra prebivalstva (CRP). Vzorec je stratificiran dvostopenjski, stratificiran po statističnih regijah (12 regij) in velikosti ter tipu naselja (5 tipov) in je proporcionalen glede na število oseb v vsakem stratumu. Na prvi stopnji je izbranih 1000 vzorčnih enot, nato pa v vsaki izbrani vzorčni enoti po 8 oseb, starih od 18 do 69 let. V vzorcu je tako 8000 oseb.

5 ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV

Podatki se zbirajo vsakih 6 let.

Podatki se zbirajo vsakih 6 let.

Viri podatkov:

- Centralni register prebivalstva (spol, starost, država rojstva, zakonski stan),
- statistično raziskovanje Sestava prebivalstva (DEM-PREB/CL),
- statistično raziskovanje Socioekonomske značilnosti prebivalstva in selivcev (SEL-SOC),
- Statistični register delovno aktivnega prebivalstva (poklic, dejavnost),
- Anketni vprašalnik Učenje in izobraževanje odraslih (UIO).

Podatki se zbirajo kombinirano: delno s spletnim vprašalnikom in terenskim anketiranjem oseb, nekatere podatke pa pridobimo iz administrativnih in drugih virov. Izbrane osebe so o anketiranju vnaprej obveščene z obvestilnimi pismi, sodelovanje v anketi je prostovoljno.

Najprej se za zbiranje podatkov uporabi spletni vprašalnik. Na vprašanja lahko odgovarja samo izbrana oseba.

Na terenu anketiramo osebe, ki spletnega vprašalnika ne izpolnijo, ali tiste, ki same želijo, da jih anketarji obiščejo osebno, na domu. Pri tem anketiranju lahko le izjemoma v imenu izbrane osebe odgovarja na vprašanja druga polnoletna oseba, ki s to osebo živi v gospodinjstvu, vendar le ob navzočnosti izbrane osebe. Spletno in terensko anketiranje se izvajata/potekata hkrati.

Osnovne osebne podatke o anketirancih (spol, starost, država rojstva, zakonski stan) smo pridobili iz Centralnega registra prebivalstva, ki ga vodi Ministrstvo za notranje zadeve. S tem zagotovimo večjo kakovost podatkov in delno razbremenimo anketirane osebe.

Osnovne osebne podatke o anketirancih (spol, starost, država rojstva, zakonski stan) smo pridobili iz Centralnega registra prebivalstva, ki ga vodi Ministrstvo za notranje zadeve. S tem zagotovimo večjo kakovost podatkov in delno razbremenimo anketirane osebe.

6 DEFINICIJE

Izbrana oseba

Enota opazovanja v anketi je prebivalec Slovenije, star od 18 do 69 let, ki živi v zasebnem gospodinjstvu in je bil naključno izbran v vzorec. . To je oseba, za katero želimo, da nam odgovori na anketna vprašanja.

Gospodinjstvo

Vsaka družinska ali druga zasebna skupnost oseb, ki skupaj stanujejo in skupaj porabljajo dohodke za osnovne življenjske potrebe (stanovanje, hrano in drugo), ne glede na to, ali vsi člani stalno živijo v kraju, v katerem je gospodinjstvo, ali pa nekateri izmed njih zaradi dela, šolanja ali drugih vzrokov dlje časa (do 6 mesecev) živijo drugje v Sloveniji ali v tujini.

Oseba je član gospodinjstva, če:

- pretežno prebiva na tem naslovu,
- si deli stroške z drugimi člani,
- je začasno odsotna, vendar

- nima nikjer drugega stalnega naslova,

- največ 6 mesecev.

Za gospodinjstvo štejemo tudi osebo, ki v kraju anketiranja živi sama in nima lastnega gospodinjstva drugje (samsko gospodinjstvo).

Osrednji del vprašalnika je namenjen različnim oblikam izobraževanja in učenja. Zanima nas vsakršno **namensko** pridobivanje znanja. Pridobivanje znanja je namensko takrat, ko se posameznik vnaprej odloči, da se bo nečesa naučil. Naključno učenje, pri katerem je neko novo znanje ali spretnost le stranski produkt kake druge aktivnosti, se v našem raziskovanju ne upošteva. Pri namenskem izobraževanju ločimo po stopnji organiziranosti tri skupine tega izobraževanja: formalno izobraževanje, neformalno izobraževanje in priložnostno učenje.

Formalno izobraževanje

Namensko, organizirano in institucionalizirano izobraževanje. Poteka v izobraževalnih ustanovah (šolah, fakultetah), ki sestavljajo izobraževalni sistem neke države. S programi formalnega izobraževanja se pridobi višja stopnja izobrazbe.

Neformalno izobraževanje

Prav tako namenske in organizirane učne aktivnosti, ki se izvajajo v ustanovah ali zunaj njih. Potekajo lahko med prostim ali službenim časom, lahko so povezane z zaposlitvijo oz. kariero ali s hobiji oz. prostočasnimi dejavnostmi,

lahko potekajo v živo ali po spletu. Sem spadajo programi za pridobivanje, obnavljanje, razširjanje, posodabljanje ali poglobljanje znanja, s katerimi pa ni mogoče pridobiti javno veljavne izobrazbe. Neformalno izobraževanje ločimo na štiri različne vrste:

- tečaji,
- delavnice ali seminarji,
- usposabljanje na delovnem mestu,
- inštrukcije/zasebne učne ure.

Priložnostno učenje

Manj organizirane učne aktivnosti, vendar se še vedno izvajajo za pridobivanje novega znanja ali spretnosti. Potekajo lahko med službenim ali prostim časom. Upošteva se učenje v družinskem ali prijateljskem krogu, na delovnem mestu ali pa učenje, ki si ga organizira posameznik sam.

Vključeni so inštrukcije oziroma deljenje znanja, ki jih ponuja znanec, sorodnik ali sodelavec, obiski kulturnih, naravnih, zgodovinskih znamenitosti, samoizobraževanje s pomočjo medijev, računalnika, pametnega telefona, televizije, radia ali drugih naprav, učenje doma, obiski v učnih centrih (npr. knjižnice) ter branje tiskanih knjig, revij, časopisov in drugega tiskanega gradiva.

7 POJASNILA

7.1 KLASIFIKACIJE

Podatki o državi prebivališča, državljanstvu in državi rojstev staršev se kodirajo po šifrantu držav in drugih ozemelj, povzetem po mednarodnem **standardu ISO 3166**.

Podatki o regiji prebivališča se razvrščajo na podlagi **klasifikacije statističnih teritorialnih enot v EU** (*angl.* Nomenclature of Territorial Units for Statistics, NUTS2).

Podatek o stopnji dosežene izobrazbe, ravni opuščenega formalnega izobraževanja ali usposabljanja in podatek o ravni zadnje aktivnosti formalnega izobraževanja razvrščamo na podlagi nacionalne klasifikacije **KLASIUS-SRV**, s katero razvrščamo aktivnosti ter izide izobraževanja in usposabljanja v klasifikacijske skupine oz. kategorije po segmentu, ravni oz. podravni ter vrsti. Pri objavljanju podatkov in sporočanju podatkov Eurostatu pa se uporablja Mednarodna standardna klasifikacija izobrazbe, **klasifikacija ISCED 2011** (*angl.* International Standard Classification of Education).

Pri razvrščanju področja najvišje dosežene izobrazbe, področja zadnje aktivnosti formalnega izobraževanja ter področja 1. in 2. neformalne aktivnosti se uporablja **klasifikacija KLASIUS-P-16**, s katero razvrščamo aktivnosti ali

izide izobraževanja in usposabljanja v klasifikacijske skupine oz. kategorije po področju izobraževanja in usposabljanja. Pri objavi podatkov in sporočanju podatkov Eurostatu se uporablja Mednarodna standardna klasifikacija izobrazbe (*angl.* Fields of Education and Training, **ISCED-F 2013**).

Za razvrščanje podatkov o poklicu zaposlenih anketirancev se uporablja **Standardna klasifikacija poklicev (SKP)**. Pri objavi podatkov in sporočanju podatkov Eurostatu pa se podatki prikazujejo po Mednarodni *standardni klasifikaciji poklicev* (*angl.* International Standard Classification of Occupations, **ISCO-08**).

Standardna klasifikacija dejavnosti (SKD) se uporablja za določanje glavne dejavnosti zaposlenih anketirancev. Pri objavljanju podatkov se podatki pretvorijo in se prikazujejo po *mednarodni standardni klasifikaciji dejavnosti* (*angl.* Statistical Classification of Economic Activities in the European Community, **NACE Rev. 2**).

Za kodiranje jezikov se uporablja **mednarodni standard ISO 639-3**, ki določa tričrkovne kode imen jezikov.

7.2 OBDELAVA PODATKOV

UREJANJE PODATKOV

Podatke smo uredili s kombinacijo sistematskih popravkov, individualnih popravkov in postopkov vstavljanja podatkov. Pri vstavljanju podatkov smo uporabili metodo logičnega vstavljanja in metodo notranjega darovalca.

Več o urejanju podatkov lahko preberete v splošnem metodološkem pojasnilu [Statistično urejanje podatkov](#).

UTEŽEVANJE

Z uteževanjem želimo doseči reprezentativnost vzorca, tako da so uteženi podatki čim boljša ocena opazovane populacije v določeni časovni točki. Postopek uteževanja je bil določen na podlagi vzorčnega načrta, stopnje neodgovora enote in razpoložljivih pomožnih populacijskih spremenljivk, uporabljenih za kalibracijo. Končna utež enote je tako produkt uteži zaradi verjetnosti izbora enot, uteži zaradi neodgovora in kalibracijskega faktorja.

DESEZONIRANJE

Postopki desezoniranja niso smiselni.

7.3 INDEKSI

Indeksov ne objavljamo.

7.4 NATANČNOST

V statističnih raziskovanjih prihaja do različnih vrst napak, ki vplivajo na točnost statistične ocene (npr. do vzorčnih napak, napak zaradi neodgovora, do merskih napak). Napake, ki jih lahko pripišemo slučajnim vplivom, določajo natančnost statistične ocene. Uporabnike statističnih podatkov opozorimo na manjšo natančnost ocene tako, da takšno oceno opremimo s posebno opozorilno oznako ali pa take ocene sploh ne objavimo.

V tabelah, kjer so ocene števila enot z določeno lastnostjo ali ocenjeni deleži enot z določeno lastnostjo izraženi z vrednostmi med 0 in 1, so omejitve pri objavi določene glede na standardne napake (SE) ocen deležev. V teh primerih velja:

Če je standardna napaka (SE) ocene deleža

- 0,05 ali manj ($SE \leq 0,05$), je ocena dovolj natančna, zato je objavljena brez omejitve;
- od 0,05 do vključno 0,15 ($0,05 < SE \leq 0,15$), je ocena manj natančna, zato se označi s črko M;
- večja od 0,15 ($SE > 0,15$), je ocena za objavo premalo natančna, zato je nadomeščena s črko N.

Več o natančnosti statističnih ocen lahko preberete v splošnem metodološkem pojasnilu [Natančnost statističnih ocen](#).

7.5 DRUGA POJASNILA

Zaradi zaokroževanja se podatki ne ujemajo vedno.

Ime raziskovanja se je med zadnjo izvedbo leta 2016 in izvedbo 2022, zaradi lažjega razumevanja vsebine raziskovanja, spremenilo iz Ankete o izobraževanju (AIO) odraslih v Učenje in izobraževanje odraslih (UIO).

8 OBJAVLJANJE PODATKOV

- Podatkovna baza SiSta: [Izobraževanje](#) – Nadaljne izobraževanje in usposabljanje - Anketa o izobraževanju odraslih – Udeležba po starosti, Udeležba po doseženi izobrazbi, Udeležba po zaposlitvenem statusu, Udeležba po stopnji urbanizacije stalnega bivališča.
- Prva objava (Izobraževanje, Nadaljnje izobraževanje in usposabljanje): »Izobraževanje odraslih, 2022«.
- Statistični urad Evropske unije (Eurostat).

9 REVIDIRANJE PODATKOV

9.1 OBJAVLJANJE ZAČASNIH IN KONČNIH PODATKOV

Začasnih podatkov ne izkazujemo. Objavimo le končne podatke.

9.2 DEJAVNIKI, KI VPLIVAJO NA ČASOVNO PRIMERLJIVOST

V časovni vrsti ni prišlo do prelomov, zato so vse časovne točke primerljive.

10 DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA

Metodološka gradiva na spletni strani SURS so dostopna na <https://www.stat.si/statweb/Methods/QuestionnairesMethodologicalExplanationsQualityReports>.

Vprašalnik je dostopen na spletnem naslovu: https://www.stat.si/statweb/File/DocSysFile/11995/UIO_2022.pdf

- Standardno poročilo o kakovosti za raziskovanje

Standardno poročilo o kakovosti za raziskovanje Anketa o izobraževanju odraslih za leto 2016 (AIO),

področje: Izobraževanje, podpodročje: Nadaljnje izobraževanje in usposabljanje,

<http://www.stat.si/statweb/Methods/QuestionnairesMethodologicalExplanationsQualityReports>